



Rapport

Forbrugerholdninger til dyrevelfærd
En online spørgeskemaundersøgelse
Margit D. Aaslyng og Cecilie Thorslund

26. januar 2016
Proj.nr. 2001539
Version 1
MDAG/MT

Sammendrag

Baggrund

I ph.d.-projektet 'Forbrugernes opfattelse af dyrevelfærd', der gennemføres på KU, er der gennem fokusgruppeinterview identificeret 5 handlemønstre: A: Jeg synes dyrevelfærd er vigtigt, og jeg handler, B: Jeg burde handle på dyrevelfærd, men gør det ikke af årsager relateret til mit eget liv, C: Jeg burde handle på dyrevelfærd, men har ikke tillid til systemet, D: jeg burde handle på dyrevelfærd, men det er ikke mit ansvar og E: jeg handler ikke på dyrevelfærd og burde heller ikke.

Formål

Formålet med den kvantitative online spørgeskemaundersøgelse er at undersøge

- om de fem handlemønstre identificeret i den kvalitative undersøgelse kan genfindes i en kvantitativ undersøgelse
- om og i hvilken grad handlemønstrene er korreleret til prioritering af konkrete velfærdsforhold i slagtesvineproduktionen.

Det er ikke undersøgt, hvordan deltagerne rent faktisk handler, men der er i stedet spurgt til, hvad de mener. Der er således tale om en undersøgelse af deltagernes holdninger og ikke af deres handlinger.

Resultater

Især handlemønster A 'Jeg handler' adskilte sig tydeligt fra de øvrige handlemønstre. A kunne genfindes i to segmenter – et, der prioriterede at købe mindre kød for at få råd til mere dyrevelfærd, og et, der betalte for dyrevelfærd uden at købe mindre, men stadig betalte for dyrevelfærd. Disse forbrugere prioriterede især velfærdsfaktorer på slagtedagen højt.

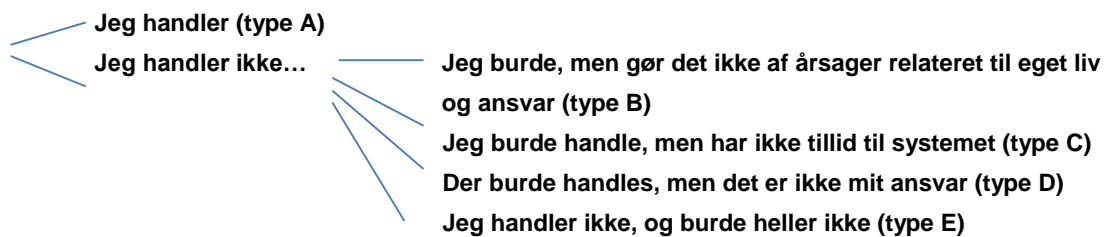
Handlemønster B 'Jeg handler ikke pga. forhold relateret til mit eget liv' kunne ligeledes identificeres i besvarelsene. Endvidere mente nogle, men ikke alle, at politikerne burde gøre noget (svarende til handlemønster D).

Handlemønster D 'Det er ikke mit ansvar' er delvist adskilt fra de øvrige handlemønstre, men er ikke særlig udbredt i denne undersøgelse. Handlemønster C 'Jeg handler ikke, da jeg ikke har tillid' og E 'Jeg handler ikke, fordi jeg ikke vil' kunne ikke adskilles i denne undersøgelse.

Deltagerne i fokusgrupperne omtalte ikke spontant slagtedagen, når de diskuterede dyrevelfærd. I denne undersøgelse blev faktorer på slagtedagen dog vurderet vigtigst, hvilket kan skyldes, at deltagerne blev tvunget til at tage stilling gennem spørgsmålene og derfor ikke frit skulle associere dyrevelfærd.

Baggrund

I ph.d.-projektet 'Forbrugernes opfattelse af dyrevelfærd', der gennemføres på KU delvist finansieret af SAF, er der gennem fokusgruppeinterview i Danmark, Sverige og England identificeret 5 handlemønstre for forbrugere:



Typerne illustrerer handlemønstre, der kom til udtryk i interviewene. Det skal bemærkes, at en person kan have forskellige handlemønstre afhængig af situationen. De fem typer er beskrevet yderligere i bilag 1.

En fokusgruppe er en kvalitativ undersøgelse, hvor handlemønstrene er identificeret ud fra forskellige udtalelser. Det er derfor interessant at undersøge, hvorvidt handlemønstrene kan genfindes i en større kvantitativ undersøgelse.

Formål

Formålet med den kvantitative online spørgeskemaundersøgelse er at undersøge

- om de fem handlemønstre identificeret i den kvalitative undersøgelse kan genfindes i en kvantitativ undersøgelse i Danmark
- om og i hvilken grad handlemønstrene er korreleret til prioritering af konkrete velfærdsforhold i slagtesvineproduktionen.

Undersøgelsen gennemføres i Danmark.

Gennemførelse

Spørgeskemaet er lavet i Google og deles via Facebook og netværk. Spørgeskemaet kunne besvares fra den 6. november 2015 (Danmark) indtil den 16. december 2015.

Der var 377 besvarelser fordelt på 69% kvinder og 31% mænd. Den demografiske fordeling fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Antal respondenter i Danmark på online spørgeskema om dyrevelfærd.

		Kvinder	Mænd	I alt
Alder	16-25 år	42	8	50
	26-39 år	101	38	139
	40-65 år	108	62	170
	> 65 år	9	9	18
Bystørrelse	På landet	31	17	48
	Mindre (under 2.000)	18	10	28
	Mellem (2.000-10.000)	32	14	46
	Større (10.000-100.000)	58	36	94
	Stor (>100.000)	121	40	161
Landsdel	Hovedstadsområdet	159	56	215
	Øvrige Sjælland og Bornholm	50	30	80
	Fyn og øerne	5	3	8
	Midtjylland	35	20	55
	Sydjylland	6	5	11
	Nordjylland	5	3	8
Uddannelse	Folkeskole	3	3	6
	Ungdomsuddannelse	15	6	21
	Kort eller mellemlang	79	47	126
	Lang videregående (eller i gang)	163	61	224
Spiser kød	Hver dag	67	45	112
	2-6 gange om ugen	166	68	234
	1-4 gange om måneden	15	3	18
	Sjældnere eller aldrig	12	1	13

Handlemønstre Følgende spørgsmål blev anvendt til at klassificere de fem handlemønstre:

A_1: Dyrevelfærd er vigtigt. Derfor køber jeg ofte dyrere kød, fordi merprisen kommer dyrene til gode.

A_2: Jeg køber mindre mængder kød for at få råd til kød med mere dyrevelfærd.

B_1: Jeg føler, at jeg burde købe kød med fokus på dyrevelfærd, men gør det sjældent, fordi der er andre ting i min hverdag, der er vigtigere.

B_2: Jeg føler, at jeg burde købe kød med fokus på dyrevelfærd, men har ikke råd.

B_3: Jeg føler, at jeg burde købe mindre kød, end jeg gør nu, da jeg ikke synes, produktionen er dyrevelfærds-mæssig ansvarlig

C_1: Jeg køber det billigste kød, da jeg alligevel ikke tror på, at de penge, der betales mere for kødet, rent faktisk kommer dyrene til gode.

C_2: Jeg har generelt tillid til, at reglerne og lovgivningen om dyrevelfærd overholdes i produktionen

D_1: Jeg synes dyrevelfærd er vigtig, men det er op til politikerne at gøre noget.

D_2: Nogen burde gøre noget for at forbedre dyrevelfærd, men det er ikke mit ansvar som forbruger.

E_1: Jeg køber oftere dyrere kød på grund af smagen og ikke på grund af hensynet til dyrevelfærd.

E_2: Når jeg køber ind, er der andre ting end dyrevelfærd, der har betydning for mig.

Spørgsmålene blev vurderet på en 9-punkts struktureret skala fra 'er slet ikke enig' til 'er meget enig'.

Dyrevelfærdsfaktorer

Efterfølgende blev vigtigheden af følgende dyrevelfærdsfaktorer vurderet på en 9-punkts struktureret skala fra 'det er ligegyldigt' til 'det er meget vigtigt':

Grisene skal have adgang til udeareal

Grisene må ikke få kuperet halerne

Hangrise skal ikke kastreres, selv om det kan gå ud over spisekvaliteten at lade være

Grisene skal have rodemateriale, legemateriale og lignende

Transporten til slagteriet skal være kort

Medarbejderne på slagteriet skal være uddannede til at håndtere dyr

Grisene skal håndteres i små, overskuelige grupper på slagteriet

Afsluttende var det muligt selv at tilføje andre ting, som man mente havde betydning for dyrevelfærd.

Faktorer ved indkøb

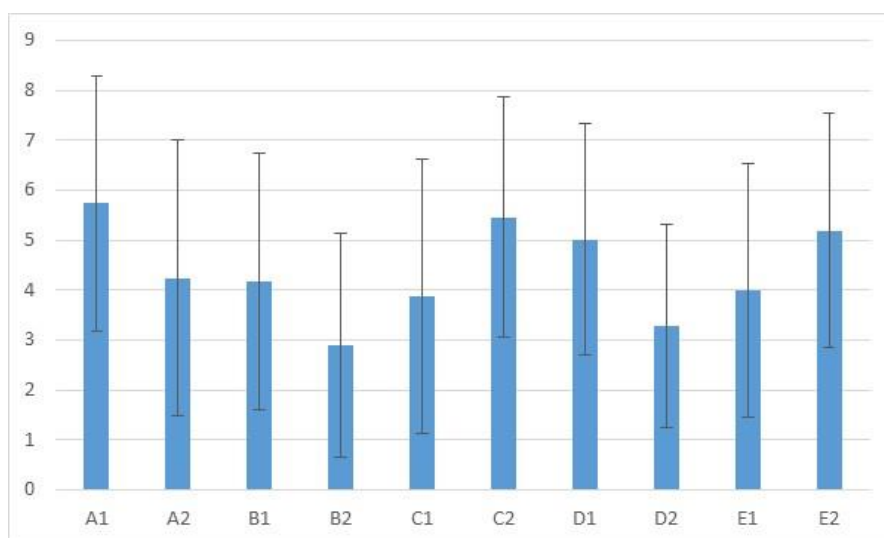
Deltagerne skulle herefter vælge de TRE af følgende faktorer, der er MEST vigtige, når de skal købe ind til aftensmad, samt den ENE faktor, der er MINDST vigtig i samme situation:

- Pris
- Nemt at tilberede
- Dyrevelfærd
- Bæredygtighed og klima
- Jeg synes, det smager godt
- Sundhed
- Hele familien skal kunne lide det

- Livret* Afsluttende blev deltagerne bedt om at skrive, hvad deres yndlingsret med svinekød er.
- Statistik* Data blev analyseret med en principal component analyse (PCA) og en partial least square regression (PLSR) i programmet Unscrambler (Vers. 10.3, Camo software, Oslo, Norge). I samme program blev forbrugerne segmenteret ved en hierarkisk cluster analyse med fem segmenter (K-means, Squared Euclidian).

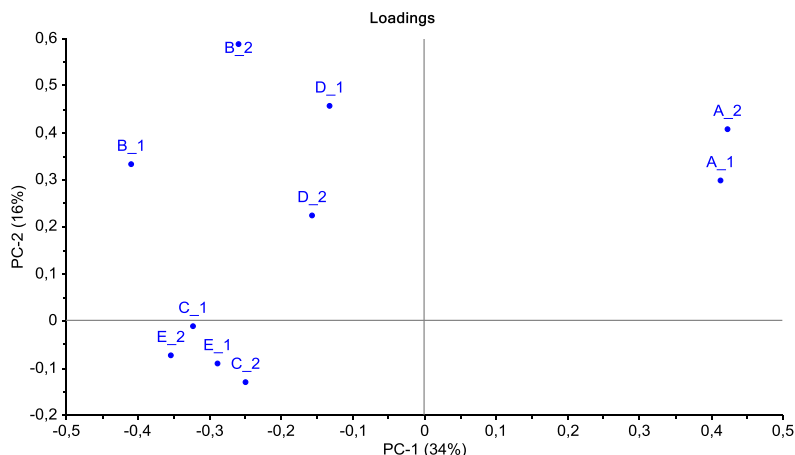
Resultater

- Handlemønstre* En indledende analyse af spørgsmålene relateret til handlemønstre viste, at de deltagere, der havde givet A-spørgsmålene en høj vurdering typisk også gav spørgsmål B_3 en høj vurdering (data ikke vist). Handlemønster A er et udtryk for, at man prioriterer dyrevelfærd og handler derefter. Handlemønster B er, at man føler, man burde handle, men ikke gør det af årsager relateret til eget liv og ansvar. Spørgsmål B_3 var formuleret som 'Jeg føler, at jeg burde købe mindre kød, end jeg gør nu, da jeg ikke synes produktionen er dyrevelfærdsmæssig ansvarlig'. Korrelationen mellem spørgsmål B3 og A-spørgsmålene viste, at de forbrugere, der handler på dyrevelfærd, samtidig mener, at de burde handle endnu mere ved at reducere deres kødindtag. Samtidig var B_3 formuleret, så det i stedet for at udtrykke, at man ikke handler pga. forhold relateret til eget liv og ansvar (som i handlemønster B), i højere grad udtrykker et behov for handling pga. holdninger til produktionen. Spørgsmålet blev derfor udeladt fra den efterfølgende analyse.



Figur 1. Gennemsnitlig vurdering af de otte spørgsmål relateret til handlemønstre i relation til dyrevelfærd (A-jeg handler, B: jeg burde handle, men gør det ikke pga. ting relateret til mit eget liv, C: jeg burde handle, men har ikke tillid til systemet, D: der burde handles, men det er ikke mit ansvar, E: dyrevelfærd påvirker ikke min handlemåde). Standardafvigelse er markeret på hver søjle.

Den gennemsnitlige vurdering af de otte spørgsmål fremgår af figur 1. Den store standardafvigelse viser, at det er meget forskelligt, hvordan spørgsmålene er blevet vurderet af deltagerne, svarende til at der har været stor spredning på holdninger til dyrevelfærd. Denne bredde i deltagernes holdning kommer også til udtryk i, at de spørgsmål, der er vurderet højest, er A1 (Dyrevelfærd er vigtigt, derfor køber jeg ofte dyrere kød, fordi merprisen kommer dyrene til gode) og C1 (Jeg køber det billigste kød, da jeg alligevel ikke tror på, at de penge, der betales mere for kødet rent faktisk kommer dyrene til gode) efterfulgt af D1 (det er politikerne, der skal gøre noget) og E2 (der er andre ting end dyrevelfærd, der har betydning når jeg køber ind). Selv om deltagerne i undersøgelsen ikke er repræsentativt rekrutteret, afspejler således den meget forskellige holdninger.



Figur 2. Principal komponent-analyse af svar på handlemønstre. Bogstavet relaterer til de fem handlemønstre i relation til dyrevelfærd (A-jeg handler, B: jeg burde handle, men gør det ikke pga. ting relateret til mit eget liv, C: jeg burde handle, men har ikke tillid til systemet, D: der burde handles, men det er ikke mit ansvar, E: jeg handler ikke og burde heller ikke). Der var to spørgsmål, relateret til hver handlemønster (tallet).

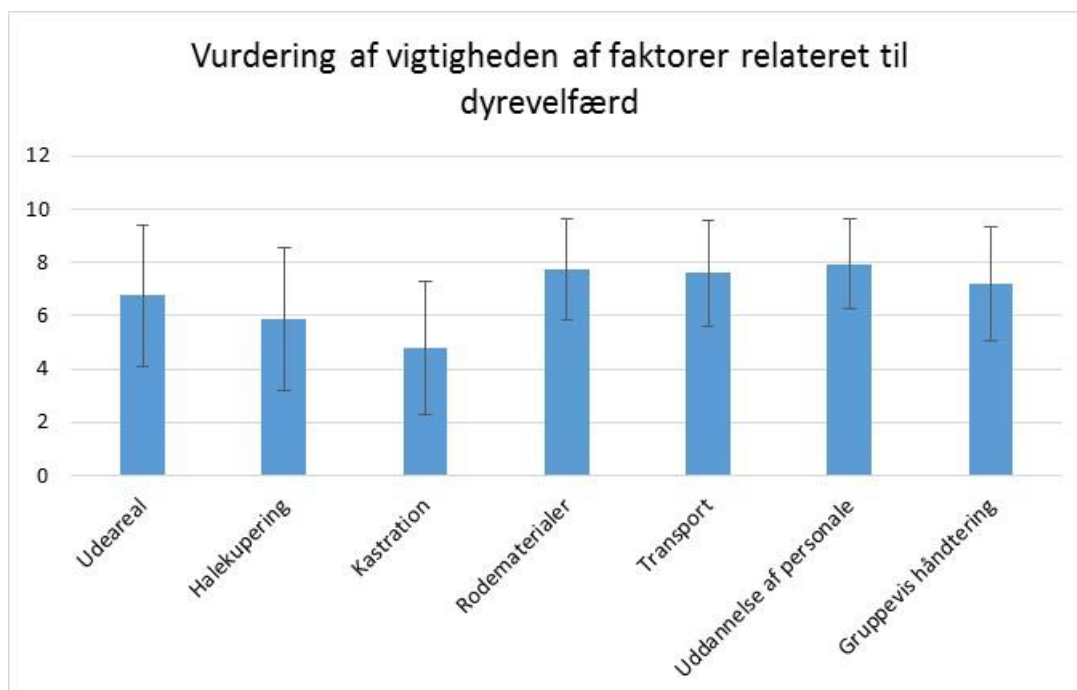
Figur 2 viser en PCA af spørgsmål relateret til handlemønstre. To PC'er forklarer tilsammen 50% af variationen. Det ses, at de to A-spørgsmål (jeg handler) er tydeligt korreleret (placeret sammen i plottet) modsat de øvrige spørgsmål.

B (jeg burde handle, men gør det ikke pga. ting relateret til mit eget liv) og D (der burde handles, men det er ikke mit ansvar) er ligeledes adskilt fra de øvrige mønstre, dog primært med hensyn til PC2, der forklarer 16% af variationen. Den indbyrdes forskel på de handlemønstre, der repræsenterer mangel på handling, enten af hensyn relateret eget liv (B), eller fordi andre skal tage ansvaret (handlemønster D) i forhold til de to andre handlemønstre, der ligeledes ikke handler (C og E), er således mindre end forskellen på dem, der handler (A) i forhold til dem, der ikke handler (B, C, D og E).

Handlemønstrene C (jeg burde handle, men har ikke tillid til systemet) og E (jeg handler ikke og burde heller ikke) er ikke adskilte i plottet. Dette kan afspejle en generel manglende ansvarfølelse i relation til dyrevelfærd. Hvis man ikke har tillid til systemet, kan man fralægge sig ansvaret. Det kan i praksis betyde, at de ikke føler, de bør handle – det er jo alligevel ude af deres hænder.

Faktorer af betydning for dyrevelfærd

Betydningen af syv forskellige faktorer relateret til dyrevelfærd blev vurderet (Figur 3). De fire første var relateret primærproduktionen, mens de sidste tre var relateret til slagtedagen.

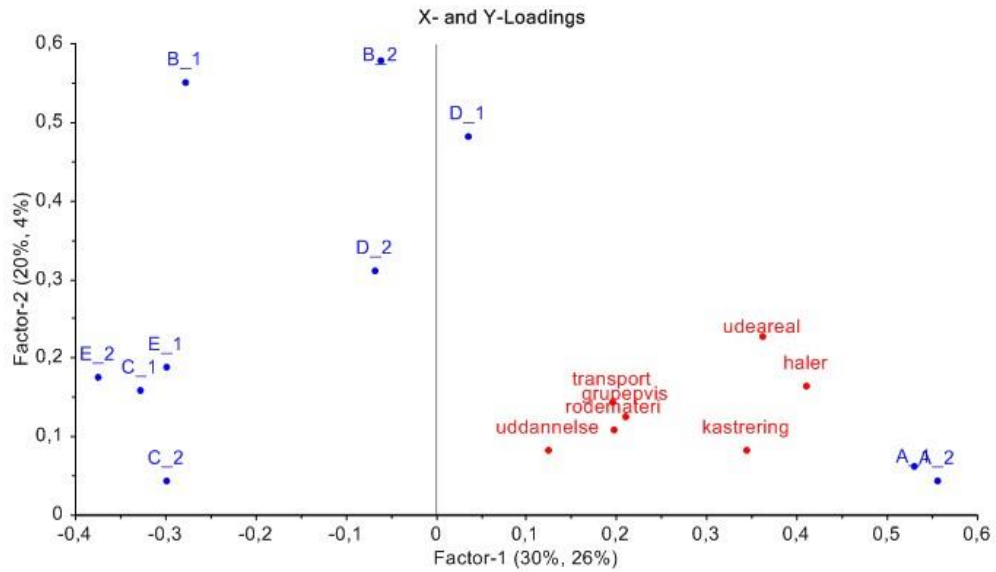


Figur 3. Gennemsnitlig vurdering af vigtigheden for forskellige faktorer relateret til dyrevelfærd. Faktorerne er vurderet på en skala fra 1 (det er ligegyldigt) til 9 (meget vigtigt). Plus-/minusstandardafvigelsen på gennemsnittet er angivet.

Adgang til udeareal og rodemateriale er begge faktorer, der er relateret til naturlighed, hvilket forbrugere traditionelt vurderer vigtigt for dyrevelfærd. De to faktorer har fået de højeste vurdering af de fire primærproduktionsrettede faktorer.

Transport og uddannelse af personale blev vurderet som de vigtigste faktorer på slagtedagen, men også håndtering i små grupper vægtes forholdsvist højt. Generelt er de tre faktorer relateret til slagtedagen vægtet højere end de tre af de fire faktorer relateret til primærproduktionen. Dette er overraskende, da forbrugerene i fokusgrupperne ikke spontant diskuterede slagtedagen. I dette tilfælde blev de dog 'tvunget' til at forholde sig til det gennem spørgsmålene, hvorfor de lægger meget vægt på det, måske netop fordi det er så følsomt et område at diskutere. Gruppevis håndtering har fået den laveste vurdering, hvilket kan skyldes, at det kræver mere indsigt i forholdene på et slagteri at forholde sig til end transport og uddannelse af personale.

Det skal bemærkes, at spredningen er større for især adgang til udeareal, halekupering og kastration end for de øvrige faktorer, hvilket reflekterer større uenighed blandt deltagerne for disse faktorer.

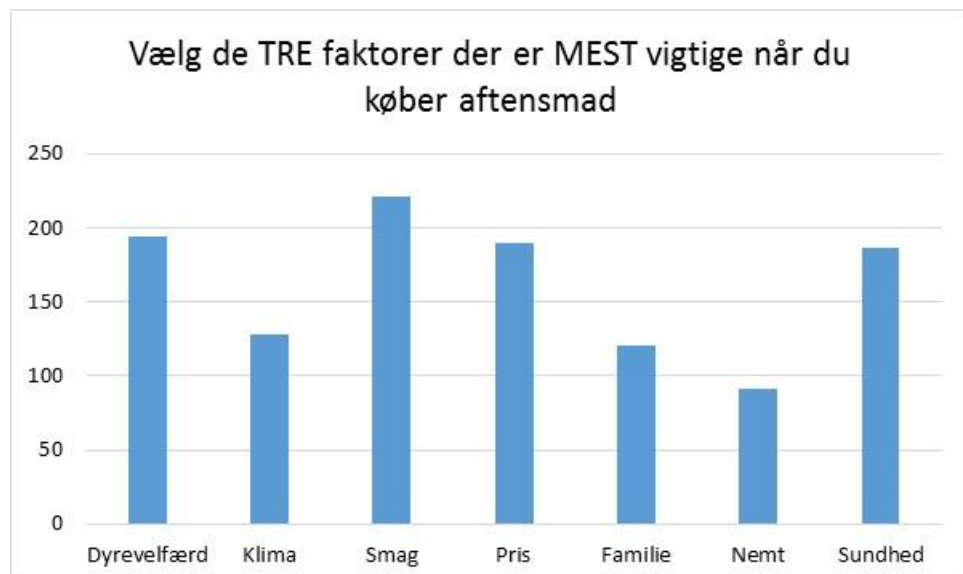


Figur 4. PLSR-analyse med handlemønstre (A_E) som X-matrice og vurdering af faktorer af betydning for dyrevelfærd som Y-matrice.

Figur 4 viser, at de deltagere, der har svaret, at de handler (A), generelt har vurderet alle faktorer højere end de øvrige forbrugere. Derudover har de vurderet kastrering, halekupering og adgang til udeareal højere end de øvrige fire faktorer.

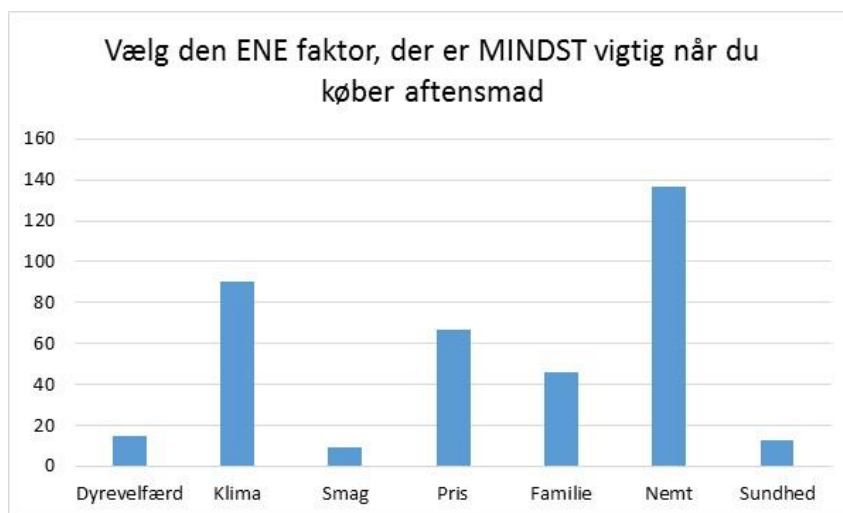
Prioritering ved køb af aftensmad

Spørgsmålet om prioritering ved køb af aftensmad var formuleret med fokus på indkøb til aftensmad dvs. i en forbrugskontekst, og uden at der specifikt var fokus på kød. Som det fremgår af figur 5, var smag den faktor, der var flest, der markerede, efterfulgt af dyrevelfærd, pris og sundhed, mens klima og bæredygtighed var den faktor færrest markerede. Det skal her tages i betragtning, at deltagerne vidste, at spørgeskemaet handlede om dyrevelfærd, og at de ikke var rekrutteret repræsentativt.



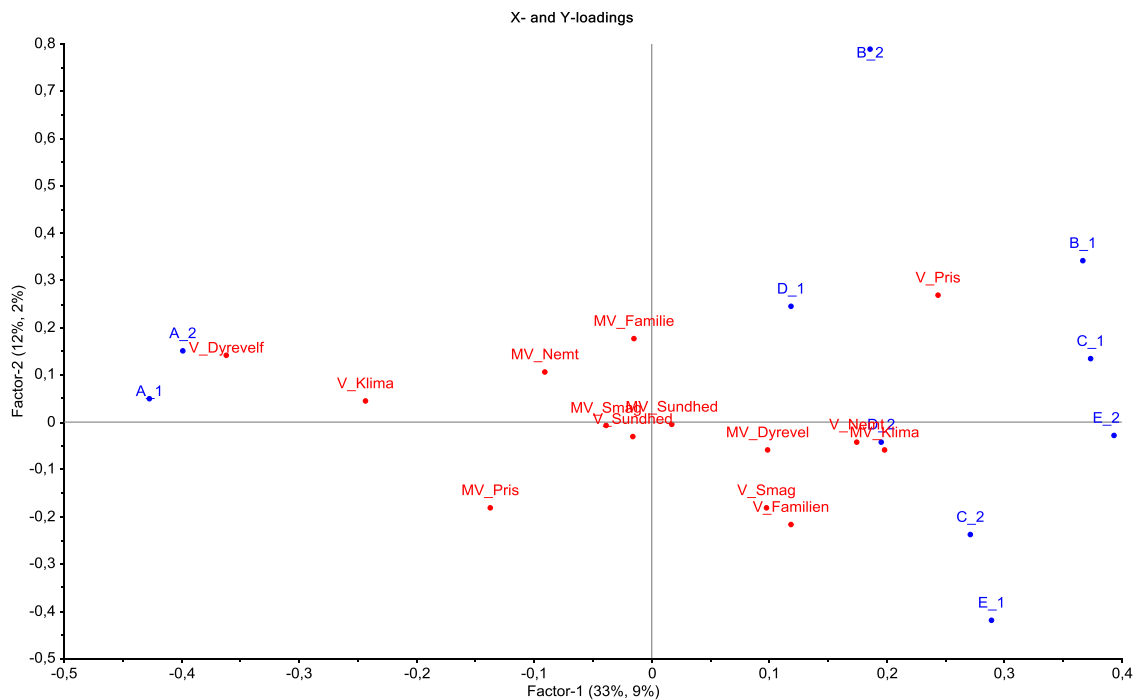
Figur 5. Prioritering af, hvilke faktorer der er mest vigtige ved køb af aftensmad.

Efterfølgende blev deltagerne spurgt om, hvilken faktor de mente var mindst vigtig. Her var det især, at det er 'nemt at tilberede' og bæredygtighed og klima', der blev markeret.



Figur 6. Prioritering af den ene faktor, der er mindst vigtig ved køb af aftensmad.

Da deltagerne ikke var rekrutteret, så de var repræsentative for danskerne, er den relative fordeling ikke i sig selv den væsentligste. Figur 7 viser derimod, hvilke mønstre der var i prioriteringerne relateret til handlemønstrene.



Figur 7. Sammenhæng mellem handlemønstre, og hvilke faktorer der er mest vigtige (V foran) henholdsvis mindst vigtige (MV foran) ved køb af aftensmad.

Ikke overraskende er der en positiv korrelation mellem handlemønstre A (jeg handler) og vurdering af dyrevelfærd som vigtig, mens pris er det mindst vigtige for denne gruppe. Endvidere er det interessant, at bæredygtighed og klima er placeret i retning af dyrevelfærd. Blandt de forbrugere, der har vurderet dyrevelfærd som vigtig, har 44% også markeret bæredygtighed og klima som vigtigt, mens der blandt de forbrugere, der har vurderet bæredygtighed og klima som vigtig, er hele 67%, der også har vurderet dyrevelfærd som vigtig. Det betyder, at de forbrugere, der er interesseret i bæredygtighed og klima, typisk også er interesseret i dyrevelfærd, mens det omvendte ikke nødvendigvis er tilfældet.

Modsat disse er de øvrige handlemønstre, hvor især B1 (jeg burde købe kød med fokus på dyrevelfærd, men har ikke råd), C1 (jeg køber det billigste kød, da jeg alligevel ikke tror pengene kommer dyrene til gode) og E2 (når jeg køber ind er der andre ting end dyrevelfærd, der har betydning for mig), finder pris, smag, og at familien kan lide det som vigtigst, mens bæredygtighed og klima efterfulgt af dyrevelfærd er mindst vigtige.

Segmentering af forbrugere

Handlemønstrene er identificeret ud fra fokusgrupper, og det er vigtigt at understrege, at den enkelte forbruger godt kan handle ud fra forskellige mønstre i forskellige situationer. Det er derfor af interesse at undersøge, hvor skarpt adskilt handlemønstrene har været i denne undersøgelse.

Forbrugerne blev derfor delt i 5 segmenter ud fra deres svar på spørgsmålene om handlemønstre, idet forbrugere, der ligner hinanden, er placeret i samme segment. Herefter blev deres gennemsnitlige vurdering af de 10 spørgsmål beregnet (tabel 2).

Tabel 2. Størrelse af fem segmenter dannet ud fra en hierarkisk cluster-analyse samt den gennemsnitlige vurdering af de 10 spørgsmål relateret til handlemønstre (se side 3-4 for spørgsmålenes formulering)

Segment	% af deltagere	A_1	A_2	B_1	B_2	C_1	C_2	D_1	D_2	E_1	E_2
1	23	8,2	6,8	1,5	2,1	1,1	4,0	4,4	2,2	1,8	2,72
2	24	7,1	5,9	4,4	4,5	2,2	5,2	5,8	4,1	4,6	5,3
3	18	4,3	2,8	6,9	7,6	4,1	5,8	6,1	3,5	3,2	6,0
4	18	3,9	2,1	3,2	2,1	2,8	6,2	2,6	2,2	3,7	5,6
5	17	3,7	2,1	5,5	3,2	4,9	6,7	6,0	4,6	7,1	7,1

Jeg handler på dyrevelfærd Segment 1 er kendetegnet ved at have vurderet de to A-spørgsmål højt, mens resten er vurderet lavt. De kan således karakteriseres som typiske forbrugere, der handler i relation til dyrevelfærd. Jævnfør den indledende beskrivelse af handlemønstrene, er disse forbrugere således en ren A-gruppe.

Dyrevelfærd er vigtigt, og jeg betaler gerne Segment 2 mener, at dyrevelfærd er vigtig (A1, dyrevelfærd er vigtigt, og jeg køber oftere dyrere kød, for at merprisen kommer dyrene til gode), men de nedsætter ikke deres kødforbrug væsentligt af den grund (A2, jeg køber mindre kød for at få råd til kød med mere dyrevelfærd), men betaler i stedet merprisen (C1, jeg køber det billigste kød, da jeg alligevel ikke tror på, at pengene, der betales mere for kødet, rent faktisk kommer dyrene til gode, er lav, dvs. de tror, at en ekstra pris vil komme forbrugerne til gode). Jævnfør den indledende beskrivelse af handlemønstre kan disse forbrugere således karakteriseres som en 'rig' A-gruppe.

Jeg handler ikke på dyrevelfærd, men ville gerne Segment 3 er kendetegnet ved, at de to B-spørgsmål er vurderet højt, mens A-spørgsmålene er vurderet lavt. De kan således beskrives som de forbrugere, der ikke handler i relation til dyrevelfærd, men som gerne ville gøre det (jeg føler jeg burde...). Relateret til de indledende handlemønstre kan disse således beskrives som en ren B-gruppe.

Der er andet end dyrevelfærd, der er vigtigt Segment 4 er tilsvarende høj i C2 (love og regler overholdes) og i E2 (andet end dyrevelfærd er vigtigt for mig, når jeg køber ind). De har således tillid til systemet, men der er andet end dyrevelfærd, der har betydning. Samtidig prioriterer de ikke penge på kød, idet E1 også er lav (jeg køber oftere dyrere kød på grund af smagen og ikke på grund

af hensynet til dyrevelfærd). Denne gruppe forbrugere kan således delvist betegnes som en B-gruppe, idet der er forhold relateret til eget liv og ansvar, der gør, at de ikke handler i modsætning til C og D, hvor de mener, det er forhold udefra (misstillid til systemet eller det er ikke mit ansvar), der gør, at de ikke handler. Samtidig er det også en delvis E-gruppe (jeg handler ikke og burde heller ikke), idet andet end dyrevelfærd er vigtigt for dem.

Dyrevelfærd er ikke vigtig I modsætning hertil er segment 5 primært kendetegnet ved, at der er andre ting end dyrevelfærd, der er vigtige ved indkøb, idet E-spørgsmålene vurderes højt. Samtidig er C2 (love og regler overholdes) og D1 (det er op til politikerne at gøre noget) også relativt høje for denne gruppe deltagere. Det er således en kombination af handlemønstre C (jeg burde handle, men har ikke tillid til systemet), D (der burde handles, men det er ikke mit ansvar) og E (dyrevelfærd er ikke vigtig ved mit indkøb).

Diskussion

Der er tidligere identificeret fem handlemønstre i relation til dyrevelfærd ud fra fokusgrupper i Danmark, Sverige og England. Det ene handlemønster (A) er 'Jeg mener dyrevelfærd er vigtigt og handler på det'. Dette mønster kunne tydeligt identificeres både i en PLSR-analyse, hvor de to A spørgsmål var placeret adskilt fra de øvrige spørgsmål, og i en segmentering af forbrugerne, hvor der dels var et segment, der havde vurderet disse to spørgsmål højt, og dels en gruppe, der har vurderet det ene højt (jeg køber dyrere kød, da merprisen kommer dyrene til gode), mens det andet A-spørgsmål er vurderet middelhøjt (Jeg køber mindre kød for at få råd til kød med mere dyrevelfærd). Begge disse segmenter prioriterer således dyrevelfærd og er villige til at betale for det – det ene segment køber derfor mindre kød, for at have råd til at prioritere det. Fælles for dem, der vægter dyrevelfærd højt og vil betale for det, er, at det er tre af faktorerne fra primærproduktionen, der vægtes højt.

Handlemønster B er ligeledes tydeligt adskilt fra de øvrige handlemønstre. Dette handlemønster er karakteriseret ved, at man føler, at man burde handle, men ikke gør det pga. forhold, der har med en selv at gøre. Her er ligeledes to af segmenterne, der kan karakteriseres som delvis handlemønster B. Det ene vurderer, at andre ting i hverdagen er vigtigere, og de har ikke råd, mens det andet vurderer, at de tror på, at love og regler overholdes, og når de skal købe ind, er der andre ting, der er vigtigere end dyrevelfærd.

Handlemønster C, der er kendetegnet ved gerne at ville dyrevelfærd, men ikke have tillid til systemet, er ikke tydeligt adskilt i denne undersøgelse, men i højere grad blandet med gruppe E, hvor andre ting end

dyrevelfærd er vigtig. Generelt har de fleste tillid til, at regler og love overholdes, men derimod ikke til at en ekstrapris kommer dyrene til gode. Dvs. mistillid til det frivillige system, men ikke til at myndighedskrav overholdes.

Handlemønster D, dyrevelfærd er vigtig, men det er ikke mit ansvar som forbruger/det er politikkerne, der bør gøre noget, er delvist adskilt fra de øvrige handlemønstre, men ved en segmentering af forbrugerne har dette handlemønster ikke kunnet identificeres. Dette kan skyldes, at relativt få mener, at dyrevelfærd ikke er forbrugernes ansvar (D2) selv om flere vurderer, at det er politikernes ansvar (D1).

Smag er den faktor, flest har prioriteret blandt de tre mest vigtige faktorer, når de køber mad. Dette understreger, at en kødproduktion med ekstra dyrevelfærd også skal have en høj spisekvalitet for at tilfredsstille forbrugerne. Bæredygtighed og klima er en af de faktorer, der er færrest, der har markeret. Da størstedelen af deltagerne spiste kød mindst 2 gange om ugen, kan det lave antal markeringer af bæredygtighed og klima skyldes, at forbrugere, for hvem dette er vigtigt, spiser mindre kød, og derfor ikke er velrepræsenteret i denne undersøgelse. Det er dog interessant, at blandt de deltagere, der valgte bæredygtighed og klima som en af de tre mest vigtige, er dyrevelfærd ofte også prioriteret, mens det omvendte ikke er tilfældet i lige så høj grad. Ønsker man at lave en specialproduktion med fokus på bæredygtighed og klima, vil det derfor være væsentligt også at sikre et højt niveau af dyrevelfærd, mens bæredygtighed ikke i samme grad er nødvendig i en produktion med fokus på høj dyrevelfærd.

I de gennemførte fokusgrupper kom forbrugerne i Danmark ikke af sig selv ind på forhold på slagtedagen ved diskussioner om dyrevelfærd. Alligevel er faktorer på slagtedagen vurderet vigtigere end faktorer i primærproduktionen i denne undersøgelse. Dette indikerer, at selv om forbrugerne ikke af sig selv taler om slagtedagen, er dyrevelfærd på denne dag vigtig for dem, hvis de tvinges til at forholde sig til den.

Deltagerne i undersøgelsen er rekrutteret gennem netværk og er således ikke repræsentativ. Da fokus var på at undersøge, om de handlemønstre, der er identificeret i fokusgrupper, kan genfindes i en større kvantitativ undersøgelse, betyder repræsentativiteten mindre. Hvor mange deltagere, der er i hver gruppe, kan dog ikke ekstrapoleres til befolkningen som i en repræsentativ stikprøve.

Flere af spørgsmålene var formuleret som dobbelte udsagn, hvilket nogle af deltagerne har kommenteret gjorde det svært at besvare, fordi de måske var enige i det ene udsagn, men ikke i det andet. De udsagn,

der er medtaget i undersøgelsen, er udsagn som deltagerne i fokusgrupperne er kommet med, delvist omformuleret for at reducere antallet af negationer. Alligevel skal denne usikkerhed tages i betragtning, når resultaterne tolkes.

Endelig skal det understreges, at der er tale om en online undersøgelse, der beskriver deltagernes holdninger og således ikke deres egentlige handlinger, selv om udtrykket handlemønstre er anvendt.

Konklusion

De handlemønstre, der blev identificeret i fokusgrupperne, har været mulige at genfinde i denne kvantitative undersøgelse. Dette gælder især de handlemønstre, der var karakteriseret ved, at man handler (A), og ved at man ikke handler pga. ting relateret til eget liv (B), mens de sidste tre handlemønstre (C, D og E) ikke var lige så tydeligt adskilt fra hinanden.

Dyrevelværd på slagtedagen blev gennemsnitligt vurderet som vigtig, når forbrugerne blev tvunget til at forholde sig til den. Dog prioriterede deltagerne, der handler på dyrevelfærd og som er parate til at betale en merpris for dyrevelfærd, faktorer i primærproduktionen højest.

Dyrevelværd henholdsvis bæredygtighed og klima var delvist korrelerede, idet forbrugere, der havde prioriteret bæredygtighed og klima, typisk også prioriterede dyrevelfærd.

Bilag 1

Hvad kendetegner forbrugstyperne?

A Jeg handler

Denne forbrugstype er meget bevidst om sit engagement i at sikre en vis standard af dyrevelfærd gennem forbrugsvaner. Der handles ved at bruge flere penge på kød og enten købe premium- eller mellemprodukter, hvor der forventes en sammenhæng med højere velfærd blandt produktionsdyrene. Der kan også handles ved samtidig at reducere sit kødforbrug betragteligt, for derved at have råd til de dyrere produkter. I denne gruppe beskrives deres handlingspotentiale, især som økonomiske eller holdningsmæssige indkøbsaktiviteter, der gennem prioritering kan gøre en forskel for produktionsdyrenes trivsel. Den dominerende tendens blandt denne type til ikke blot at pålægge forbrugerne ansvaret, men også se handling som en mulighed for løsning, antyder et fokus på markeds-mæssige løsninger som svar på problemerne.

B Jeg burde handle, men gør det ikke af årsager relateret til eget liv og ansvar

Denne forbrugstype ser overvejende sig selv som forbrugere, der ikke lever op til rollen som proklameret medansvarlig aktør, der kan påvirke retningen på udviklingen af svine-sektoren gennem bevidste valg i indkøbssituationen. Ligesom forbrugstype A er den dominerende tendens at pålægge forbrugerne ansvaret, og at handling er vejen frem, men samtidig formuleres, at holdning og handling kan være modsatrettet. Begrundelser herfor er koblet til økonomi eller andre årsager relateret til eget liv. Den manglende handling formuleres i høj grad som et spørgsmål om privatøkonomi (jeg har ikke råd), der til tider kobles på et spørgsmål om prioritering (jeg er ikke villig til at betale). For begge begrundelser gælder en udtalt oplevelse af, at det er vedkommendes ansvar, og implicit ligger en opfattelse af, at det er for dårligt, men at dyrevelfærden afvejes imod andre kvaliteter, der i hverdagen vejer tungere. Udover pris kan dette være mængden af kød, som man ikke vil reducere af hensyn til andre i husstanden. Den dominerende tendens blandt denne type til at pålægge forbrugerne ansvaret, men samtidig udtrykke personlige barrierer for handling, kan antyde et fokus på markeds-mæssige løsninger, såfremt der formås at holde prisniveauet nede. Et øget fokus på mellemprodukter som en mulighed i indkøbssituationen kunne være en overvejelse, da forventningen om, at forbrugsvaner kan gøre en forskel for dyrevelfærden, er til stede.

C Jeg burde handle, men har ikke tillid til systemet

I denne kategori fastholdes forbrugernes ansvar og handlemuligheder som vejen frem, men der udtrykkes stor mistillid til andre aktører: Denne gruppe har ikke tillid til, at deres øgede udgifter rent faktisk ender et sted i systemet, hvor det tilgodeser dyrenes velfærd, og derfor er de ikke villige til at betale. Holdningsmæssigt er der enighed om, at dyrevelfærd er vigtigt. Men i praksis kan man ikke stole på, at pengene anvendes som lovet, og derfor er det nytteløst at købe dyrere produkter. Hvorom der her – som i gruppe B – udtrykkes en distance, er denne mere direkte koblet på dét at betale eller ikke betale, og derved mere konkrete forbrugspraksisser. Ansvar ligger grundlæggende stadig hos forbrugeren, men en barriere er den manglende tillid. Et potentiale for markeds-mæssige løsninger kunne her være at sikre en øget tillid til produkterne, da forbrugernes umiddelbare velvillighed til at betale så kunne frigives.

D Der burde handles, men det er ikke mit ansvar

Forbrugerne i denne kategori udtrykker, at ansvaret ligger på andre aktører, som bør sikre dyrenes trivsel uafhængigt af private forbrugsvaner. I så fald er markedsdrevet dyrevelfærd ikke løsningen, men derimod lovgivning, håndhævelse og reducerede produktvalgmuligheder. Holdningsmæssigt betragtes dyrevelfærd som vigtigt. Bemærk, at denne forbrugstype er lille, men at det kan have en sammenhæng med, at det i højere grad udtrykkes i en borgerposition, at 'nogen burde gøre noget', hvorimod forbrugeren oftere relaterer problematikken mere direkte til sig selv. Derfor kan denne holdning – at ansvaret ikke er forbrugerens – være meget udbredt overordnet set, men udtrykkes sjældnere når folk italesætter sig selv som forbrugere. Distanceringen fra aktivhandlen er ikke så udbredt i forbrugerøjemed.

E Jeg handler ikke, og burde heller ikke

Denne forbrugstype ser overvejende sig selv som forbrugere, der muligvis nok kunne påvirke dyrenes velfærd gennem indkøbsvaner, men som ikke finder det vigtigt nok. Deres handlinger er således ikke koblet på dyrevelfærd som en kvalitet i sig selv, men der er stadig en del, der vælger at købe dyrere produkter – deres praksis er blot koblet til andre kvaliteter end dyrevelfærd. Når handlingen mangler, formuleres det ofte som et spørgsmål om prioritering (jeg er ikke villig til at betale), men i modsætning til forbrugstype B er der ikke en samtidig oplevelse af, at det er vedkommendes ansvar, og at det er for dårligt, at der ikke handles. I denne forbrugsgruppe er der ikke nogen udtalt dårlig samvittighed. Når de vælger at købe dyrere produkter, er fokus kun på dyrenes velfærd, såfremt det er koblet meget direkte til spisekvalitet. Smag er i højsædet for denne forbrugstype. En sikring af højere dyrevelfærd gennem markedet ville formentlig kun give mening for denne forbrugstype, såfremt dyrevelfærd blev præsenteret som en kvalitet blandt andre i en pakkedløsning.

Bilag 2

A1	Dyrevelfærd er vigtigt. Derfor køber jeg ofte dyrere kød, fordi merprisen kommer dyrene til gode.	5,7
A2	Jeg køber mindre mængder kød for at få råd til kød med mere dyrevelfærd	4,2
B1	Jeg føler, at jeg burde købe kød med fokus på dyrevelfærd, men gør det sjældent, fordi der er andre ting i min hverdag, der er vigtigere	4,2
B2	Jeg føler, at jeg burde købe kød med fokus på dyrevelfærd, men har ikke råd.	2,9
C1	Jeg køber det billigste kød, da jeg alligevel ikke tror på, at de penge, der betales mere for kødet, rent faktisk kommer dyrene til gode.	3,9
C2	Jeg har generelt tillid til, at reglerne og lovgivningen om dyrevelfærd overholdes i produktionen	5,5
D1	Jeg synes dyrevelfærd er vigtig, men det er op til politikerne at gøre noget.	5,0
D2	Nogen burde gøre noget for at forbedre dyrevelfærd, men det er ikke mit ansvar som forbruger	3,3
E1	Jeg køber oftere dyrere kød på grund af smagen og ikke på grund af hensynet til dyrevelfærd.	4,0
E2	Når jeg køber ind, er der andre ting end dyrevelfærd, der har betydning for mig.	5,2